

Article No. 352

DOI: <https://doi.org/10.26881/srg.2025.12.13>

Sprawozdanie naukowe / Scientific report

Dziedzina nauk humanistycznych / Humanities

Dyscyplina naukowa: literaturoznawstwo / Discipline of science: literary studies

Copyright © 2025 SRG and J. Kalkowska¹

Citation:

Kalkowska, J. (2025). Sprawozdanie z wykładu dr. Siarheia Padsasonnego *Dostojewski czytany dzisiaj* (Uniwersytet Gdański, Wydział Filologiczny, Gdańsk, 27 listopada 2024 r.). *Studia Rossica Gedanensia*, 12: 249–254. DOI: <https://doi.org/10.26881/srg.2025.12.13>

SPRAWOZDANIE Z WYKŁADU
DR. SIARHEIA PADSASONNEGO
DOSTOJEWSKI CZYTANY DZISIAJ
(Uniwersytet Gdański, Wydział Filologiczny, Gdańsk, 27 listopada 2024 r.)

JULIA KALKOWSKA

Uniwersytet Gdański / University of Gdańsk

Wydział Filologiczny / Faculty of Languages

Instytut Filologii Polskiej / Institute of Polish Language and Literature
ul. Wita Stwosza 55, 80-308 Gdańsk, Polska / Wita Stwosza St. 55, 80-308 Gdańsk, Poland

Corresponding Author e-mail: j.kalkowska.235@studms.ug.edu.pl

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-8680-3706>

(nadesłano / received 6.06.2025; zaakceptowano / accepted 7.06.2025)

¹ This is an Open-Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0 <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits redistribution, commercial and non-commercial, provided that the article is properly cited. Publisher: University of Gdańsk. Faculty of Languages [Wydawca: Uniwersytet Gdański. Wydział Filologiczny].

Abstract²

A report on the lecture by Dr Siarhei Padsasonny *Dostoevsky Read Today* (University of Gdańsk, Faculty of Philology, Gdańsk, November 27, 2024)

This text constitutes a report on the public lecture *Dostoevsky read today* delivered by Dr. Siarhei Padsasonny on November 27, 2024, at the Faculty of Philology of the University of Gdańsk. The lecture was organized by the Gdańsk Branch of the Adam Mickiewicz Literary Society. The event was accompanied by the scholarly promotion of the book titled *Современный польский Достоевский: рецепция писателя в ежедневнике „Gazeta Wyborcza” (1989–2019)* [*The Contemporary Polish Dostoevsky: The Reception of the Writer in the “Gazeta Wyborcza” daily (1989–2019)*] (Warsaw 2024).

Keywords: Dostoevsky, reception of Dostoevsky, critical interpretation of Dostoevsky, Polish humanistic reflection, Polish literary studies.

Abstrakt

Niniejszy tekst stanowi sprawozdanie z wykładu otwartego *Dostojewski czytany dzisiaj* dr. Siarheia Padsasonnego, który odbył się 27 listopada 2024 roku na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Gdańskiego. Wykład został zorganizowany przez Oddział Gdański Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza. Wydarzeniu towarzyszyła promocja naukowa książki *Современный польский Достоевский: рецепция писателя в ежедневнике „Gazeta Wyborcza” (1989–2019)* [Współczesny polski Dostojewski: recepcja pisarza w dzienniku „Gazeta Wyborcza” (1989–2019)] (Warszawa 2024).

Słowa kluczowe: Dostojewski, recepcja Dostojewskiego, krytyczna interpretacja Dostojewskiego, polska refleksja humanistyczna, literaturoznawstwo polskie.

W dniu 27 listopada 2024 roku na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Gdańskiego odbył się wykład otwarty zatytułowany *Dostojewski czytany dzisiaj*, który wygłosił dr Siarhei Padsasonny, literaturoznawca z Uniwersytetu Warszawskiego³. Stroną zapraszającą był Oddział Gdański Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza. Uroczystego otwarcia wydarzenia dokonali profesorowie: dr hab. Zbigniew Kaźmierczyk, przewodniczący Oddziału Towarzystwa, oraz dr hab. Katarzyna Wojan, redaktor naczelna rocznika „*Studia Rossica Gedanensia*”. Sylwetkę naukową gościa przedstawiła prof. Wojan⁴.

² Abstrakty oraz słowa kluczowe – red. [tekst – K.W.; tłum. – L.S.].

³ Jak czytamy na stronie Wydziału, „Temat zainteresował licznie przybyłych studentów oraz licealistów z klasy humanistycznej Uniwersyteckiego Liceum Ogólnokształcącego w Gdańsku” (Malcer 2024).

⁴ Krótki biogram zob. Wojan 2024, <https://ug.edu.pl/news/pl/event/7763/wyklad-dr-siarheja-padsasonnego-dostojewski-czytany-dzisiaj> (dostęp 1.06.2025) oraz w tegorocznym numerze czasopisma w dziale: *O Autorach* [przyp. red. – K.W.].

Podczas wykładu zaprezentowana została najnowsza monografia dr. Padsasonnego – *Современный польский Достоевский: рецепция писателя в ежедневнике „Газета Wyborcza” (1989–2019)* [Współczesny polski Dostojewski: recepcja pisarza w dzienniku „Gazeta Wyborcza” (1989–2019)]. Jej celem jest ukazanie Fiodora Dostojewskiego jako pisarza ponadczasowego, którego książki równie dobrze odzwierciedlają sytuację dziewiętnastowieczną, jak i współczesną, ale jednocześnie postaci wykorzystywanej politycznie i niosącej za sobą wiele kontrowersji. Dlatego przewodnim, a zarazem otwierającym wykład, było pytanie natury szekspirowskiej: czytać czy nie czytać? Dr Padsasonny odpowiedział na nie twierdząco: czytać, mając na uwadze wiele ważnych aspektów podczas lektury. Autor monografii zalecał spojrzenie na Dostojewskiego jako pisarza z kręgu kultury światowej, a nie tylko rosyjskiej. Jego zdaniem, bez Dostojewskiego nie narodziłyby się w znanej nam postaci na przykład: francuski egzystencjalizm, dzieła Thomasa Manna czy polskich noblistów. Literaci XX i XXI wieku czytają go, inspirować się nim i często odnoszą się do niego w swoich dziełach. Jest on obecny w wielu kulturach, w sumie należy do kultury światowej.

Dr Padsasonny wskazywał również, że pewien opór związany z dzisiejszym odbiorem Dostojewskiego wynika z mitologizacji „wielkiej kultury rosyjskiej”, która często doprowadza do bezkrytycznej recepcji jego dzieł, ale również wykorzystywania ich przez różne strony polityczne, zwłaszcza w celach propagandowych. Powołując się na słowa Swiatłany Aleksijewicz, która w jednym z wywiadów wyznała, że szanuje Czechowa i Dostojewskiego i nie wolno oddawać tych autorów Putinowi, podkreślił, że należy ich czytać i rozumieć, by oprzeć się manipulacjom władzy rosyjskiej, która racjonalizuje poglądy Dostojewskiego i podporządkowuje je ideologicznej perswazji, a nawet brutalnej agitacji. Dlatego właśnie dr Padsasonny zdecydował się przygotować swoją monografię w języku rosyjskim – by dotarła do ludzi poddawanych propagandzie. Zwrócił on również uwagę na publicystykę Dostojewskiego, która daje podstawę stawiania rosyjskiemu pisarzowi zarzutów mizoginii, imperializmu, antysemityzmu, bycia „polakożercą”. Wyjaśnił, na czym polegała wizja słowiańskiego świata według Dostojewskiego. Zaznaczył, że choć poglądy rosyjskiego pisarza w kilku kwestiach są niedopuszczalne, to do literatury należy podchodzić z naukowym chłodem i krytycyzmem. Zresztą w twórczości Dostojewskiego istotne są wystąpienia w roli proroka, profetyczne diagnozy na podstawie dziewiętnastowiecznych realiów, w których my dzisiaj możemy dostrzec zapowiedź zbrodni stalinowskich i putinowskich.

Prezentując swoją monografię dr Padsasonny przedstawił problematykę czytania Dostojewskiego na innym podłożu – translatoryki oraz medium, przez które poznajemy pisarza. Zaznaczył, że w Polsce jest wielu badaczy twórczości rosyjskiego pisarza – m.in. Andrzej Walicki, Henryk Paprocki, Zbigniew Żakiewicz, a w młodszych pokoleniach – Marcin Borowski. Istnieje też wiele polskich przekładów z Dostojewskiego. Dr Padsasonny wyróżnił tłumaczenia Aleksandra Watta, Adama Pomorskiego, Cezarego Wodzińskiego i Barbary Beaupré. Wykładowca podkreślił, że nawet najwierniejsze tłumaczenie nie będzie tym dziełem Dostojewskiego, które możemy poznać w języku rosyjskim. Podobny problem naświetlony został w polu adaptacyjnym dzieł. Dr Padsasonny wymienił wiele mediów, dzięki którym można zapoznać się z Dostojewskim, np. teatr, komiks, muzyka czy różnego rodzaju animacje i adaptacje filmowe. Tu jednak pojawia się następujący dylemat: na ile ukazany utwór odzwierciedla powieść

rosyjskiego pisarza, a na ile została mu narzucona interpretacja i konwencja autora adaptacji?

W trakcie wykładu została również podjęta problematyka humanizmu oraz głównych tematów Dostojewskiego. Pochylono się nad antropocentryzmem, metafizyką i człowieczeństwem, które rosyjski autor uważał za nadwartości i które najgłośniejszym wybrzmiewają w jego dziełach. Można w nich odnaleźć filozofię personalizmu, czyli pogląd o autonomiczności jednostki oraz odpowiedzialności, którą ona na siebie nakłada w związku z wyborami i decyzjami egzystencjalnymi. Taką konwencję sam Dostojewski wcielił w swoich utworach, nie udzielając gotowych odpowiedzi na dylematy moralne i życiowe. Pisarz stawia jedynie pytania otwarte i z nimi pozostawia czytelnika.

Po skończonym wykładzie dr Padsasonny uroczyście wręczył prof. Zbigniewowi Kaźmierczukowi autorski egzemplarz swojej książki przeznaczony dla Biblioteki Humanistycznej Uniwersytetu Gdańskiego.

Po tej części nastąpiła seria rozmaitych pytań do gościa.

Bibliografia / References

- Malcer, A. (2024). „Dostojewski czytany dzisiaj” – wykład dr. Siarheja Padsasonnego <https://fil.ug.edu.pl/news/115738/dostojewski-czytany-dzisiaj-wyklad-dr-siarheja-padsasonnego> (dostęp 1.06.2025).
- Padsasonny, S. (2024). *Современный польский Достоевский: рецепция писателя в ежедневнике „Gazeta Wyborcza” (1989–2019)*. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.
- [Wojan K.]. (2024). Wykład dr. Siarheja Padsasonnego „Dostojewski czytany dzisiaj”. <https://ug.edu.pl/news/pl/event/7763/wyklad-dr-siarheja-padsasonnego-dostojewski-czytany-dzisiaj> (dostęp 1.06.2025).

Competing interests: The author declares that she has no competing interests.

Fot. Zbyszek Dymarski

Fot. Katarzyna Wojan

Fot. Katarzyna Wojan